Περισπασμός και προσοχή (Άγιος Ιγνάτιος Μπριαντσανίνωφ)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 4 Φεβρουαρίου, 2015

Οι άνθρωποι που έχουν κοσμικό φρόνημα θεωρούν τον περισπασμό αθώο, οι άγιοι Πατέρες όμως λένε πως είναι η αρχή όλων των κακών.

Όποιος έχει παραδοθεί στον περισπασμό
όλων των πραγμάτων και των θεμάτων, ακόμα και των πιο σοβαρών, έχει αντίληψη πολύ περιορισμένη και επιφανειακή.

Όποιος έχει παραδοθεί στον περισπασμό,
είναι συνήθως ασταθής. Τα αισθήματα της καρδιάς του δεν έχουν βάθος και δύναμη, γι’ αυτό είναι ρευστά και εφήμερα.

Όπως η πεταλούδα πετάει από λουλούδι σε
λουλούδι, έτσι κι αυτός που έχει παραδοθεί στον περισπασμό, τρέχει από τη μια σωματική απόλαυση στην άλλη κι από τη μια μάταιη φροντίδα στην άλλη.

Ο περισπασμός δεν γνωρίζει την αγάπη
προς τον πλησίον. Αδιάφορα κοιτάζει τη δυστυχία των ανθρώπων και εύκολα τους φορτώνει με δυσβάσταχτα φορτία.

Όποιος έχει παραδοθεί στον περισπασμό,
συνταράζεται από τις θλίψεις, ακριβώς επειδή δεν τις περιμένει· μόνο χαρές προσδοκά. Κάθε θλίψη, ακόμα και την πιο βαριά, όταν αυτή δεν έχει μεγάλη διάρκεια, γρήγορα την ξεχνά μέσα στον θόρυβο των διασκεδάσεων και των μερίμνων του. Η παρατεταμένη θλίψη, όμως, τον τσακίζει.

Ο ίδιος ο περισπασμός τιμωρεί τον
πολυμέριμνο άνθρωπο που του παραδίνεται, καθώς αυτός, με τον καιρό, όλα τα βρίσκει βαρετά και βουλιάζει σε μια ατέλειωτη, μια εξουθενωτική πλήξη.

Ο περισπασμός, τόσο επιζήμιος γενικά,

είναι πραγματικά ολέθριος για το έργο του Θεού, το έργο της σωτηρίας, που απαιτεί συνεχή εγρήγορση και εντατική προσοχή.

«Μένετε άγρυπνοι και προσεύχεστε, για να μη σας νικήσει ο πειρασμός», έλεγε ο Κύριος στους μαθητές του. Και σ' όλη τη χριστιανοσύνη, επομένως και σ' εμάς, έδωσε εντολή: «Σε όλους το λέω: Αγρυπνείτε!». Όποιος έχει παραδοθεί στον περισπασμό, εναντιώνεται με τη ζωή του στην εντολή αυτή του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

Όλοι οι άγιοι με επιμέλεια απέφευγαν τον περισπασμό. Αγωνίζονταν να είναι συγκεντρωμένοι στον εαυτό τους και να προσέχουν τις κινήσεις του νου και της καρδιάς τους, κατευθύνοντάς τες σύμφωνα με τις ευαγγελικές εντολές.

Αν συνηθίσουμε να προσέχουμε τον εαυτό μας, θα αποφεύγουμε τον περισπασμό ακόμα και όταν μας κυκλώνουν από παντού οι αιτίες του. Ο προσεκτικός, ο αυτοσυγκεντρωμένος άνθρωπος, και σε πολυκοσμία μέσα να βρίσκεται, παραμένει εσωτερικά απομονωμένος.

Γνωρίζοντας εμπειρικά την ωφέλεια της προσοχής και τη βλάβη του περισπασμού, ένας σοφός γέροντας είπε: «Χωρίς προσοχή μεγάλη, δεν προοδεύει ο άνθρωπος ούτε σε μία αρετή».

Πόσο ανόητο είναι να σπαταλάμε τη σύντομη επίγεια ζωή, που μας δόθηκε ως χρόνος προετοιμασίας για την ατελεύτητη επουράνια, σε εγκόσμιες μόνο ασχολίες, ικανοποιώντας αναρίθμητες ιδιοτροπίες και ευτελείς επιθυμίες, μεταπηδώντας επιπόλαια από τη μία αισθησιακή ικανοποίηση στην άλλη, ξεχνώντας εντελώς ή βάζοντας σπάνια και επιπόλαια στο νου μας την αναπόφευκτη, τη μεγαλειώδη και συνάμα τρομερή αιωνιότητα!

Είναι φανερό ότι τα έργα του Θεού πρέπει να τα μελετάμε και να τα γνωρίζουμε με την πιο μεγάλη ευλάβεια και προσοχή, αλλιώς τόσο η μελέτη όσο και η γνώση τους είναι αδύνατες. Θαυμαστά έργα του Θεού είναι η δημιουργία και, μετά την προπατορική πτώση, η λύτρωση και ανακαίνιση του ανθρώπου. Τα έργα αυτά πρέπει λεπτομερειακά να τα γνωρίσει κάθε χριστιανός. Δεν θα κατορθώσει, όμως, ποτέ να τα γνωρίσει, αν ζει μέσα στον περισπασμό!

Οι εντολές του Θεού δόθηκαν όχι μόνο για την εξωτερική συμπεριφορά αλλά και για την εσωτερική κατάσταση του ανθρώπου· αγκαλιάζουν όλους τους λογισμούς, όλα τα αισθήματα, όλες τις

μυστικές κινήσεις της ψυχής. Η τήρηση των εντολών δεν είναι δυνατή χωρίς τη διαρκή εγρήγορση και την έντονη προσοχή. Αλλά η εγρήγορση και η προσοχή δεν έχουν θέση στη ζωή του περισπασμού.

Η αμαρτία κι εκείνος που τη σπέρνει, ο διάβολος, τρυπώνουν στο νου και στην καρδιά μας ανεπαίσθητα. Γι' αυτό πρέπει να βρισκόμαστε διαρκώς σε επιφυλακή, ώστε, μόλις μας πλησιάσουν αυτοί οι αόρατοι εχθροί μας, να τους απομακρύνουμε με την προσευχή. Αλλά πώς είναι δυνατό να βρίσκεται κανείς σε πνευματική επιφυλακή, όταν είναι παραδομένος στον περισπασμό;

Ο άνθρωπος, που ζει μέσα στον περισπασμό, μοιάζει με σπίτι δίχως πόρτες και κλειδαριές. Κανένας θησαυρός δεν μπορεί να φυλαχθεί σε τέτοιο σπίτι, που είναι ανοιχτό για τους κλέφτες και τους ληστές.

Η ζωή του περισπασμού, ζωή γεμάτη με βιοτικές μέριμνες, βαραίνει την ψυχή εξίσου με την κραιπάλη και τη μέθη, κάνοντάς την δυσκίνητη σε κάθε πνευματικό έργο, ανίκανη να προσέχει και ν' αγρυπνεί. Η ψυχή αυτή είναι κολλημένη στη γη, είναι απορροφημένη από τα πρόσκαιρα και τα μάταια. Για τη διακονία του Θεού ελάχιστα ενδιαφέρεται, ή μάλλον δεν ενδιαφέρεται καθόλου. Σκληρή βρίσκει και μόνο τη σκέψη κάποιας πνευματικής εργασίας, σκληρή και ασήκωτη και ζοφερή.

Η προσοχή εξασκεί και ενισχύει τις ψυχικές αισθήσεις στον άνθρωπο, ενώ εξασθενίζει τη ψυχοβλαβή επενέργεια των σωματικών του αισθήσεων. Ο περισπασμός, απεναντίας, αδρανοποιεί και αποκοιμίζει τις ψυχικές αισθήσεις, ενώ τρέφεται με την αδιάλειπτη λειτουργία των σωματικών αισθήσεων.

Μάταια οι άνθρωποι, που ζουν μέσα στον περισπασμό, θεωρούν τη ζωή τους φυσιολογική, υγιή, απαλλαγμένη από ενοχές! Έτσι δεν αποκαλύπτουν παρά την ασθένειά τους σ' όλη της τη σοβαρότητα. Τόσο έχει πωρωθεί η ψυχή τους, που, μολονότι είναι άρρωστοι, δεν το αντιλαμβάνονται.

Όσοι επιθυμούν να οικειωθούν την προσοχή, οφείλουν να εγκαταλείψουν όλες τις μάταιες ασχολίες. Και σ' αυτές, βέβαια, δεν ανήκουν οι απαραίτητες και ωφέλιμες εργασίες, διακονίες και υποχρεώσεις, προσωπικές ή κοινές, οι οποίες δεν αποτελούν περισπασμό. Ο περισπασμός συνδέεται πάντοτε είτε με την αργία είτε με ανώφελες ενασχολήσεις που δεν διαφέρουν ουσιαστικά από την αργία

Όχι μόνο δεν διασπά αλλά και συντρέχει
την προσοχή η εργασία, όταν αποτελεί διακονία του Θεού ή του πλησίον και όταν γίνεται με υπευθυνότητα. Στην απόκτηση, την καλλιέργεια και τη διατήρηση της προσοχής συντελούν πολύ περισσότερο τα μοναστηριακά διακονήματα όταν αυτά εκτελούνται όπως πρέπει.

Προσέχοντας τον εαυτό μας σε απόλυτη
μόνωση, αποκομίζουμε πολύτιμους πνευματικούς καρπούς. Για τη μόνωση, ωστόσο, είναι ικανοί μόνο άνθρωποι ώριμοι πνευματικά, άνθρωποι που πραγματοποίησαν πρόοδο στην άσκηση και την ευσέβεια, αφού πρώτα διδάχθηκαν την προσοχή στην πρακτική ζωή.

Η υποταγή είναι ο καλύτερος τρόπος
ασκήσεως στην προσοχή. Κανένας δεν θα σε διδάξει τόσο καλά να προσέχεις τον εαυτό σου όσο ένας συνετός και αυστηρός προϊστάμενος.

Όταν εργάζεσαι πρακτικά μαζί με άλλους
ανθρώπους, μην επιτρέπεις στον εαυτό σου να ξεστομίζει μάταια λόγια και ανόητα αστεία. Και όταν η εργασία σου είναι γραφική και γενικότερα διανοητική, μην αφήνεσαι στην ονειροπόληση, τον ρεμβασμό και τον μετεωρισμό. Έτσι σύντομα η συνείδησή σου θα ευαισθητοποιηθεί και θ’ αρχίσει να σου υποδεικνύει κάθε υποχώρησή σου στον περισπασμό ως αθέτηση όχι μόνο του ευαγγελικού νόμου αλλά ακόμα και της ορθοφροσύνης. Αμήν.

(Αγ. Ιγνατίου Μπριαντσανίνωφ, «Ασκητικές εμπειρίες», τ. Β΄. Ι.Μ.Παρακλήτου)

(Πηγή ηλ. κειμένου: pemptousia.gr)